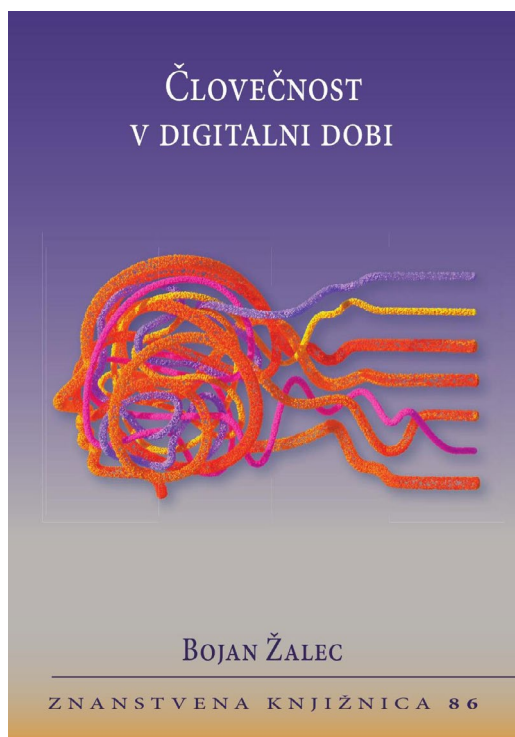

ČLOVEČNOST V DIGITALNI DOBI: IZZIVI UMETNE INTELIGENCE, TRANSHUMANIZMA IN GENETIKE

DR. BOJAN ŽALEC

ZNANSTVENA KNJIŽICA, TEOLOŠKA FAKULTETA UL

LJUBLJANA, 2023

PRESEGANJE DIGITALNOSTI NAMESTO PRESEGANJA ČLOVEČNOSTI

V sodobnem času, ko se zdi, da tehnološki napredek narekuje tempo in smer človekove evolucije, avtor Bojan Žalec z delom *Človečnost v digitalni dobi* prinaša nujno potrebno filozofsko in teološko refleksijo. Knjiga, ki med uvodom in zaključkom vsebino deli na osem poglavij, je znanstveni prispevek, ki osvetljuje, kako digitalizacija, umetna inteligenca, genske tehnologije in medmrežje preoblikujejo temeljne razsežnosti človeškega bivanja. Z zavidljivo akademsko natančnostjo Žalec raziskuje, kako te tehnologije vplivajo na človeško samozavedanje, svobodo in avtonomijo ter kaj to pomeni za prihodnost človeštva.

Žalec svojo razpravo začne s kritiko kartezijanskega dualizma, ki um in telo obravnava kot ločeni entiteti, in predlaga bolj celosten pogled na človeka skozi prizmo antropologije utelešenosti. Ta pristop omogoča globlji razmislek o tem, kako tehnologije, ki presegajo naše

biološke meje, vplivajo na našo zavest, samorazumevanje in medsebojne odnose. S tem ko avtor zagovarja temeljno neločljivost telesnosti in umskih procesov, postavlja bralca pred izziv, da ponovno razmisli o kompleksnosti človeške narave v času, ko tehnološke inovacije radikalno zaznamujejo naše doživetje človeka.

Knjiga se v nadaljevanju poglobi v analizo umetne inteligence ne le kot tehnološkega fenomena, temveč kot katalizatorja, ki lahko preoblikuje temeljne človeške izkušnje, kot sta učenje in ustvarjanje. Žalec razpravlja o etičnih in filozofskih izzivih, ki jih prinaša integracija UI v vsakdanje življenje. S tem naslavlja tako pomembna teoretska (*mind-uploading*) kot tudi praktična vprašanja. Prav tako se avtor osredotoča na transhumanizem kot gibanje, ki si prizadeva preseči biološke omejitve človeka s pomočjo tehnologije. V tem kontekstu Žalec izpostavlja potencialno nevarnost izgube človeške esence in postavlja pod vprašaj, ali tehnološki napredek res vodi k bolj izpopolnjenemu človeku in izpolnjenemu življenju.

Eno ključnih poglavij knjige obravnava možnosti in tveganja, ki jih prinaša genski inženiring. Žalec kritično trdi, da liberalno evgeniko lahko razumemo kot obliko transhumanizma, pri tem pa se sprašuje, kakšne so posledice za družbo, v kateri bi starši lahko izbirali genske lastnosti svojih potomcev, kakšen vpliv bi to imelo na pojmovanje enakosti, svobode in individualnosti ter kakšno vlogo v tem diskurzu igra pojem »pristnosti«, ki ga avtor opredeljuje kot »biti sam svoj«.

V nadaljevanju knjige Žalec raziskuje, kako digitalizacija in umetna inteligenca preoblikujeta našo percepcijo realnosti in medčloveških odnosov. Podrobno obravnava vprašanja, ki zadevajo avtonomijo v dobi algoritemskega odločanja ter vpliv algoritmov na krizo demokracije in potencialno erozijo medosebnih vezi, ko digitalni svet postaja vse bolj dominanten v naših življenjih. S tem ko digitalna tehnologija postaja neviden podaljšek naših teles in umov, se poraja vprašanje o meji med človekom in strojem ter o vplivu te včasih vsaj na videz zamegljene meje na našo človečnost.

Kot osrednje poglavje knjige morda lahko razumemo poglavje, ki je namenjeno konceptu resonančnih odnosov, ki jih avtor predstavlja kot ključ do smiselne človeške izkušnje. Izhajajoč iz teorije nemškega sociologa Hartmuta Rose Žalec trdi, da tehnološka mediacija lahko vodi do izgube smisla in avtentičnosti človeškega življenja. S tem ko tehnologija obljublja izboljšanje kakovosti našega bivanja, hkrati tvega zmanjšanje naše sposobnosti za čudenje, empatijo in globoko povezanost z drugimi. Žalec opozarja na nevarnost, da v iskanju tehnološke popolnosti izgubimo bistvo, ki nas dela človeške – našo sposobnost, da gradimo pomenljive odnose in doživljamo svet v vsej njegovi kompleksnosti.

Knjiga *Človečnost v digitalni dobi* ni le akademsko delo, temveč tudi, ali morda predvsem, klic k etični previdnosti in refleksiji o smeri, v katero vodi tehnološki napredek. Avtor nas opogumlja, da je kljub vsemu mogoče ohraniti človečnost, če ponovno ovrednotimo, in ne nujno prevrednotimo, temeljne človeške vrednote in etične norme v kontekstu sodobnih tehnoloških izzivov.

V zaključku dela Bojan Žalec ne ponuja enostavnih odgovorov, temveč predvsem spodbuja premislek, kako lahko človeštvo navigira po vodah tehnološkega napredka, ne da bi pri tem izgubilo stik s svojo bistveno človečnostjo. Knjiga je relevantna za vse, ki se ukvarjajo s filozofijo, teologijo in etiko, pa tudi za širšo javnost, ki se zaveda, da sta razumevanje človeške narave in boj za njeno ohranitev v digitalni dobi ključna za zagotavljanje prihodnosti, v kateri bomo visoko vrednotili človeško dostojanstvo in si prizadevali za skupno dobro.

S svojo poglobljeno analizo in širokim razponom obravnavanih tem to delo predstavlja dragocen prispevek k razumevanju kompleksnih vprašanj, ki jih sodobna tehnologija postavlja pred človeštvo, in kot tako zasluži mesto v vsaki resni zbirki literature o človeku in tehnologiji.

dr. Jonas Miklavčič